

Cyfrowe Obiegi Kultury i Edukacji

2 WARSZTATY DOTYCZĄCE OTWARTYCH ZASOBÓW W SIECI
MATERIAŁ DYDAKTYCZNY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

POLSKA CYFROWA RÓWNYCH SZANS@

Poradnik „Cyfrowe Obiegi Kultury i Edukacji” opracowany został w ramach projektu POLSKA CYFROWA RÓWNYCH SZANS jako pomoc metodyczna dla Latarników Polskiej Cyfrowej, prowadzących zajęcia wprowadzające w cyfrowy świat osoby z pokolenia 50+.

Wydawnictwo jest wynikiem warsztatów przeprowadzonych w Krasnogrudzie, 30 sierpnia - 1 września 2013r.

Wykorzystano samouczek dotyczący otwartych zasobów edukacyjnych autorstwa Karoliny Grodeckiej i Kamila Śliwowskiego, na licencji CC BY (wyd. Centrum Edukacji Obywatelskiej 2013).

WYDAWCA: Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”, 2013

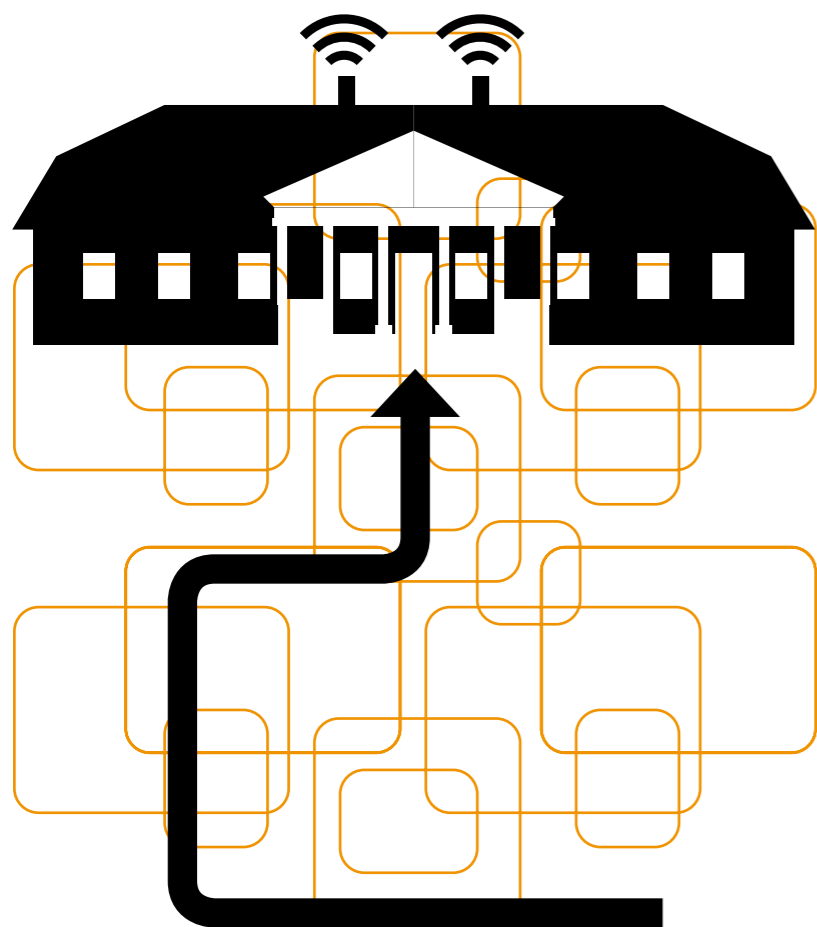
AUTORZY: Kamil Śliwowski

REDAKCJA: Magda Jackowska

PROJEKT GRAFICZNY: Jerzy Parfianowicz

Ten utwór jest dostępny na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Na tych samych warunkach 3.0 Polska.

PROGRAM WARSZTATU W KRASNOGRUDZIE

<https://latarnicy.pl/blog/article/cyfrowe-obiegi-kultury-i-edukacji/>

Prezentacja do szkolenia:

https://latarnicy.pl/media/filer_public/Krasnogruda/kamil_sliwowski_cc_pcrs_2013.pdf

Program szkolenia

Dzień 1

10:30 – 13:00

BLOK 1. WPROWADZENIE I PRAWO AUTORSKIE

- a.** Wprowadzenie: cele i zakres warsztatu, zasady pracy (5 min).
- b.** Prawo autorskie. Wykład z podstaw prawa autorskiego: czym jest utwór i kto jest twórcą? Podział na prawa autorskie osobiste i majątkowe, dozwolony użytek prywatny i publiczny, prawa do utworów pracowniczych, wyjątki. Warsztat z definiowania, czym jest utwór oraz jakie są poziomy dostępności prawnej treści w sieci (100 min z przerwą). Do wykładu będzie dostępna szczegółowa prezentacja.
- c.** Współczesne obiegi kultury – jak korzystamy z sieci? Budujemy mapy taktyczne problemów, które mogą zostać rozwiązane za pomocą otwartych zasobów edukacyjnych w pracy trenera kompetencji cyfrowych osób 50+ (40 min).

14:00 – 18:00

BLOK 2. OTWARTE ZASOBY

- a.** *Creative Commons* – wykład o rodzajach i działaniu licencji CC, kompatybilność licencji, ćwiczenia ułatwiające zrozumienie rodzajów licencji, wyszukiwanie i rozpoznawanie zasobów w sieci (120 min z przerwą). Do wykładu będzie dostępna szczegółowa prezentacja.
- b.** Otwarte zasoby w sieci. Przegląd zasobów na wolnych licencjach oraz z domeny publicznej (serwisy edukacyjne oraz archiwa i muzea online) do wykorzystywania legalnie w pracy animatora i trenera. Warsztat z oznaczania własnych materiałów i publikowania ich w sieci, ćwiczenia z korzystania z 2–3 wybranych narzędzi do publikacji i promocji otwartych zasobów w sieci (120 min z przerwą).

Dzień 2

9:30 – 13:00

BLOK 3. WDRAŻANIE I PODSUMOWANIE

- a.** Otwarte zasoby w sieci cd. – dalsza część warsztatów z wybranymi zasobami o sposobach i możliwościach ich zastosowania w pracy z osobami 50+ (145 min z przerwą).
- b.** Wdrażanie otwartych zasobów do codziennej pracy. Warsztat z opisywania procedury wdrażania lub promocji otwartych zasobów edukacyjnych dla różnych grup odbiorców (polityka otwartości dla organizacji pozarządowej, ulotka promująca otwarte zasoby np. dla użytkowników lokalnych bibliotek etc.) (60 min).
- c.** Podsumowanie warsztatu i źródeł wiedzy z zakresu całego spotkania (15 min).

► Cel szkolenia

Zdobycie przez uczestników umiejętności wyszukiwania, selekcji i wykorzystywania w pracy z osobami 50+ zasobów cyfrowych dostępnych w otwarty sposób w sieci (materiałów na otwartych licencjach oraz materiałów z domeny publicznej).

Cyfrowe zasoby w sieci stwarzają ogromne możliwości dla każdej grupy użytkowników, jednocześnie wiek, zainteresowania, zawód, miejsce różnicują to, czego i jak szukamy. Dodatkowo im lepsze posiadamy kompetencje i świadomość tego, jak działa internet, tym nasze wyniki wyszukiwania mogą być ciekawsze lub bardziej przydatne w naszej pracy i pasji. By tak się stało, warto po-

znać podstawowe zasady tego, jak szukać i z czego mogą zgodnie z prawem autorskim korzystać.

Otwarte zasoby to szeroki termin obejmujący zarówno zasoby edukacyjne, jak i multimedia (zdjęcia, wideo, muzykę) oraz materiały archiwalne, których cechą wspólną jest to, że mogą być swobodnie, ponownie wykorzystywane zgodnie z prawem. Zwykle oznacza to, że są dostępne na jednej z otwartych licencji (najpopularniejsze to *Creative Commons*), za pomocą których autor wyraził na to zgodę, lub prawa autorskie do nich już wygasły (tzn. że utwory takie przeszły do domeny publicznej). ■

Podstawowe informacje na temat działania prawa autorskiego

Prawo autorskie

Prawa autorskie pełnią coraz ważniejszą rolę w pracy organizacji pozarządowych. Wraz z rosnącym wykorzystaniem internetu i nowych technologii w sposób naturalny pojawiają się problemy związane z korzystaniem z treści i udostępnianiem ich. Poniżej przedstawiamy zarys podstawowych zagadnień prawa autorskiego z perspektywy problemów oraz wymagań, jakie może napotkać organizacja pozarządowa w codziennej pracy.

Podstawy

Prawo autorskie to pojęcie oznaczające ogół praw przysługujących autorowi utworu oraz normy prawne upoważniające autora do decydowania o użytkowaniu dzieła i czerpaniu z niego korzyści finansowej. Prawo autorskie jest formą monopolu czasowego, przyznanego twórcy lub posiadaczowi praw do utworu, który chroni jego interesy i pozwala mu zarabiać na utworze przez pewien czas.

Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy utwór zdefiniowany jako „każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia”. Od twórczości naukowej poprzez filmy, gazety, oprogramowanie komputerowe, aż po notatki na Twoim blogu – wszystko to podlega ochronie na mocy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Utwór jest chroniony prawem autorskim od chwili powstania, nawet jeśli nie został ukończony. Prawo autorskie działa automatycznie. Autor nie musi nigdzie rejestrować utworu, aby był on chroniony prawem autorskim.

Prawa osobiste i prawa majątkowe

Prawa, jakie przysługują autorowi, dzielimy na prawa autorskie osobiste oraz prawa majątkowe.

Prawa osobiste chronią intelektualny związek autora z jego dziełem oraz integralność (tzn. nienaruszalność) dzieła jako całości, są nieograniczone w czasie.

Prawa majątkowe chronią finansowe interesy twórców i wydawców.

Najczęstszym naruszeniem praw osobistych jest plagiat, tzn. skopiowanie cudzej pracy (lub jej części) i przedstawienie pod własnym nazwiskiem.

Wyłącznie osoba, która posiada prawa majątkowe do utworu, ma prawo do wynagrodzenia za wszelkie formy wykorzystania utworu. To ona decyduje o tym, jak utwór może być zapisywany i powielany. Prawa majątkowe są ograniczone w czasie zależnie od formy i rodzaju dzieła. Najczęściej obowiązują one do siedemdziesięciu lat od śmierci twórcy lub ostatniego współtwórcy (np. w przypadku filmów).

W przypadku programów komputerowych zakres ochrony autorskich praw osobistych jest węższy. Autorom programów komputerowych przysługują bowiem jedynie prawa:

- ♦ autorstwa utworu,
- ♦ oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo.

PRAWA AUTORSKIE OSOBISTE:

- ♦ gwarantują wyłączone autorstwo utworu;
- ♦ uprawniają do oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo;
- ♦ gwarantują nienaruszalność treści i formy utworu;
- ♦ zapewniają możliwość decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności;
- ♦ gwarantują nadzór nad sposobem korzystania z utworu.

PRAWA AUTORSKIE MAJĄTKOWE:

- ♦ dają „monopol autorski”, czyli prawo do korzystania i rozporządzania utworem na wszystkich polach eksploatacji, tzn.:
 - wytwarzania określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, cyfrową, zapisu magnetycznego;
 - wprowadzania do obrotu, użyczenia lub najmu oryginału albo egzemplarzy (w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono);
 - w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż wcześniej omówione dają prawo do: publicznego wykonania, wystawienia, wyświetlenia, odtworzenia oraz nadawania i reemitowania, a także publicznego udostępniania utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Czas trwania praw autorskich

Prawa autorskie osobiste trwają wiecznie.

Prawa autorskie majątkowe przysługują twórcy przez określony czas:

- ♦ przez cały czas życia twórcy i przez siedemdziesiąt lat po jego śmierci;
- ♦ jeżeli twórca nie jest znany: siedemdziesiąt lat od daty pierwszego rozpowszechnienia utworu.

Jeżeli autorskie prawa majątkowe przysługują innej osobie niż twórca, obowiązują one:

- ♦ siedemdziesiąt lat od daty rozpowszechnienia utworu;
- ♦ gdy utwór nie został rozpowszechniony: siedemdziesiąt lat od daty powstania utworu;
- ♦ pięćdziesiąt lat w odniesieniu do programów RTV (licząc od roku pierwszej emisji);
- ♦ pięćdziesiąt lat w odniesieniu do fonogramów i wideogramów (licząc od roku sporządzenia).

 UTWÓR
każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony, w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia

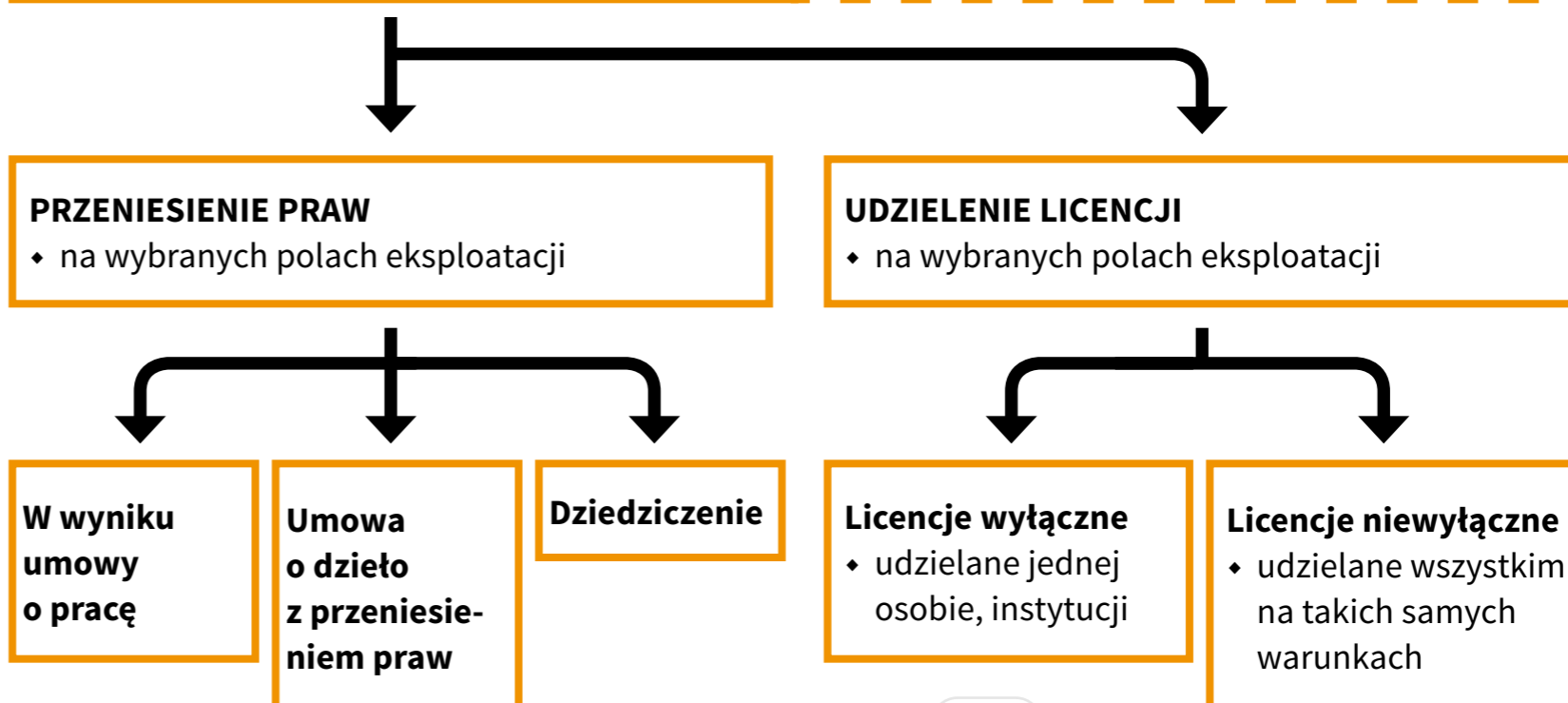
 PRAWA OSOBISTE

- ♦ niezbywalne
- ♦ trwają wiecznie

 PRAWA MAJĄTKOWE

- ♦ zbywalne
- ♦ prawo do korzystania i rozporządzania utworem na wszystkich polach eksploatacji

Po ich wygaśnięciu (zwykle 70 lat od śmierci twórcy), utwory przechodzą do „domeny publicznej”

Domena publiczna

Kiedy majątkowe prawa autorskie wygasną, utwory przechodzą do domeny publicznej. Rozpoczyna się wówczas ich drugie życie, w którym stają się dobrem wspólnym. Mogą zostać ponownie wydane bez ponoszenia opłat z tytułu praw autorskich lub konieczności uzyskiwania zgody autorów (archiwalne nagrania Bacha czy Chopina może dziś wydać każdy). Należy jednak pamiętać o prawach do wykonania: choć same dzieła Bacha znajdują się w domenie publicznej, to wykorzystanie współczesnego nagrania wymaga zgody jego wykonawców.

Dzieła osierocone

W przypadku dzieła osieroconego nie wiadomo, czy wygasły do niego autorskie prawa majątkowe, nie ma również możliwości ustalenia tego przez dotarcie do posiadaczy praw. Takich utworów nie można upublicznić, z tego powodu pozostają zwykle zamknięte w bibliotekach, archiwach oraz prywatnych zbiorach. Obecnie toczy się debata w Unii Europejskiej nad wprowadzeniem możliwości publikowania przez tego typu instytucje dzieł osieroconych w celu m.in. szerszego ich udostępnienia i ułatwienia odnalezienia posiadaczy praw.

Dozwolony użytek

Do czasu przejścia do domeny publicznej dzieło może być wykorzystywane w ograniczony sposób, w zakresie tzw. dozwolonego użytku. Zezwala on m.in. na legalne, nieodpłatne wykorzystanie utworów chronionych prawem autorskim w określonych sytuacjach, między innymi przez instytucje naukowe i oświatowe. Dozwolony użytek dzieli się na dozwolony użytek osobisty i instytucjonalny oraz prawo cytatu.

Dozwolony użytek osobisty przysługuje osobom indywidualnym, którym bez pytania o zgodę twórcy wolno:

- ♦ korzystać z utworu na własne potrzeby (bez prawa do publikacji);
- ♦ kopiować go na użytek własny i bliskich osób (np. legalnie można skopiować bratu lub przyjacielowi płytę DVD z filmem).

Polskie prawo definiuje „bliskie osoby” jako pozostające w związku osobistym, w szczególności w relacji pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego. Co oznacza, że nie musisz pytać się o zgodę autora lub płacić mu, gdy chcesz pożyczyć znajomym napisaną przez niego książkę. Nie możesz jednak tej samej książki np. skserować, a potem sprzedawać lub „rozdawać” w sieci.

Dozwolony użytek instytucjonalny dotyczy przede wszystkim instytucji edukacyjnych, bibliotek, archiwów i instytucji kultury. Dzięki niemu wolno:

- ♦ sporządzać kopie i nieodpłatnie korzystać z fragmentów utworów w celach dydaktycznych (np. kserokopie rozdawane uczniom);
- ♦ w ramach prawa cytatu: przytaczać fragmenty innych utworów w dziełach stanowiących samoistną całość w oryginalnym kształcie, brzmieniu, np. zacytować fragment artykułu, do którego odnosimy się w naszej publikacji;
- ♦ publicznie wykonywać utwory podczas imprez szkolnych i akademickich, pod warunkiem, że wstęp na te wydarzenia jest bezpłatny, a osoby wykonujące utwór nie pobierają z tego tytułu wynagrodzenia.

Dzięki dozwolonemu użytkowi instytucjonalnemu biblioteki, archiwa i szkoły, realizując swoje zadania statutowe, mogą też udostępniać i wypożyczać utwory ze swoich zbiorów.

Prawo cytatu to możliwość przytaczania w całości lub we fragmentach opublikowanych już utworów. Cytat musi spełnić następujące warunki:

- ♦ Cytat musi być rozpoznawalny.

- ♦ Jego autorstwo i źródło muszą być wyraźnie oznaczone i to w każdym przypadku, w którym się pojawia.
- ♦ Zamieszczenie cytatu musi być uzasadnione celem: ma służyć wyjaśnianiu lub nauczaniu, krytycznej analizie lub prawom gatunku twórczości.
- ♦ Cytat pełni funkcję pomocniczą: ma służyć uzupełnieniu i wzbogaceniu dzieła, nie może go natomiast zastępować ani tworzyć jego zasadniczej konstrukcji.

Dopuszczalna wielkość cytatu nie jest jednoznacznie określona. Musi on jednak pozostawać w takiej relacji do całości dzieła, aby zachowana była jego pomocnicza rola.

Materiały nieobjęte ochroną

Nie wszystkie materiały objęte są ochroną prawną-autorską. Do wyjątków należą:

- ♦ idee i pomysły, chyba że są wyrażone oryginalną formą;
- ♦ urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;
- ♦ akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- ♦ opublikowane opisy patentowe lub ochronne wzorów użytkowych;
- ♦ proste informacje prasowe;
- ♦ pomysły i tematy badawcze oraz teorie i fakty naukowe;
- ♦ znane powszechnie od dawna formy plastyczne, przestrzenne lub muzyczne;
- ♦ elementy utworów pozbawione charakteru twórczego, np. typowe tabele, rysunki, zestawienia pozbawione oryginalnej koncepcji;
- ♦ utwory wystawione na stałe na ogólnie dostępnych drogach, ulicach, placach lub w ogrodach;
- ♦ utwory wystawione w publicznie dostępnych zbiorach, takich jak muzea, galerie, sale wystawowe, lecz tylko w katalogach i w wydawnictwach publikowanych dla promocji tych utworów, a także w sprawoz-

daniach o aktualnych wydarzeniach w prasie i telewizji (w granicach uzasadnionych celem informacji).

Dokument i materiał urzędowy

Dokument urzędowy jest wydany w formie pisemnej przez urząd administracji publicznej.

Materiał urzędowy dotyczy sprawy urzędowej i nie musi być wydany w formie pisemnej.

Przykłady dokumentów urzędowych to: zaświadczenie, wpis dokonany na rachunku bankowym, dowody doręczeń, protesty wekslowe, pokwitowania pocztowe, protokoły posiedzenia w postępowaniu sądowym, decyzje administracyjne, obwieszczenia, pouczenia, komunikaty wydawane przez władze, różnego rodzaju urzędowe wyjaśnienia, okólniki, przepisy wewnętrzzakładowe, wzory pism, formularzy, zaświadczeń, orzeczenia sądów i innych organów.

Materiał urzędowy jest wszystkim tym, co nie jest dokumentem, a pochodzi od urzędu, dotyczy sprawy urzędowej lub powstało w rezultacie procedury urzędowej.

Przykłady materiałów urzędowych to: opinie i raporty biegłych rewidentów, wyceny sporządzane przez rzeczoznawców majątkowych na potrzeby gospodarowania nieruchomościami jednostek samorządu lub Skarbu Państwa czy pytania składające się na bank pytań testowych przy testach na prawo jazdy.

Licencje i przekazywanie praw

Dzięki zbywalności autorskich praw majątkowych twórcy oraz pozostałe podmioty będące w ich posiadaniu mogą nimi dysponować, przekazując je lub sprzedając. Dysponowanie prawami majątkowymi może odbywać się na trzy sposoby, poprzez: przeniesienie, dziedziczenie oraz udzielanie licencji. W przypadku przeniesienia i dziedziczenia prawa przekazywane są wszystkie prawa określone w umowach, natomiast w przypadku licencji autor lub posiadacz praw autorskich udziela jedynie zgody na określone wykorzystanie swojego utworu.

Przeniesienie praw zwykle odbywa się poprzez umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich. W takiej umowie należy zawrzeć informacje o tym, na jakich polach eksploatacji zostały przeniesione prawa. Drugą najczęstszą sytuacją jest przenoszenie praw w wyniku wykonywania obowiązków w ramach umowy o pracę. Prawa do prac wynikających bezpośrednio z zakresu takiej umowy są automatycznie przenoszone na pracodawcę.

Udzielanie licencji nie odbiera twórcy praw, ale określa, na co zezwala on określonym użytkownikom. Twórca może udzielić licencji jednej osobie (co nazywamy licencją wyłączną) lub wszystkim osobom, które wykorzystają jego utwór (co nazywamy licencją niewyłączną).

Przeniesienia praw i udzielenia licencji można dokonać zarówno płatnie, jak i bezpłatnie. ■

Licencje Creative Commons

Licencje Creative Commons opierają się na założeniu, że to autor/autorka określa poziom swobód, jaki chce dać użytkownikom i użytkowniczkom, określa, co im wolno, a co nie i pod jakimi warunkami.

Licencje opierają się na czterech podstawowych warunkach:

 Uznanie autorstwa – oznacza, że wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

 Użycie niekomercyjne – oznacza, że wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne, ale nie można czerpać z tego tytułu korzyści finansowych.

 Na tych samych warunkach – oznacza, że wolno rozprowadzać utwory zależne jedynie na licencji identycznej z tą, na której udostępniono utwór oryginalny.

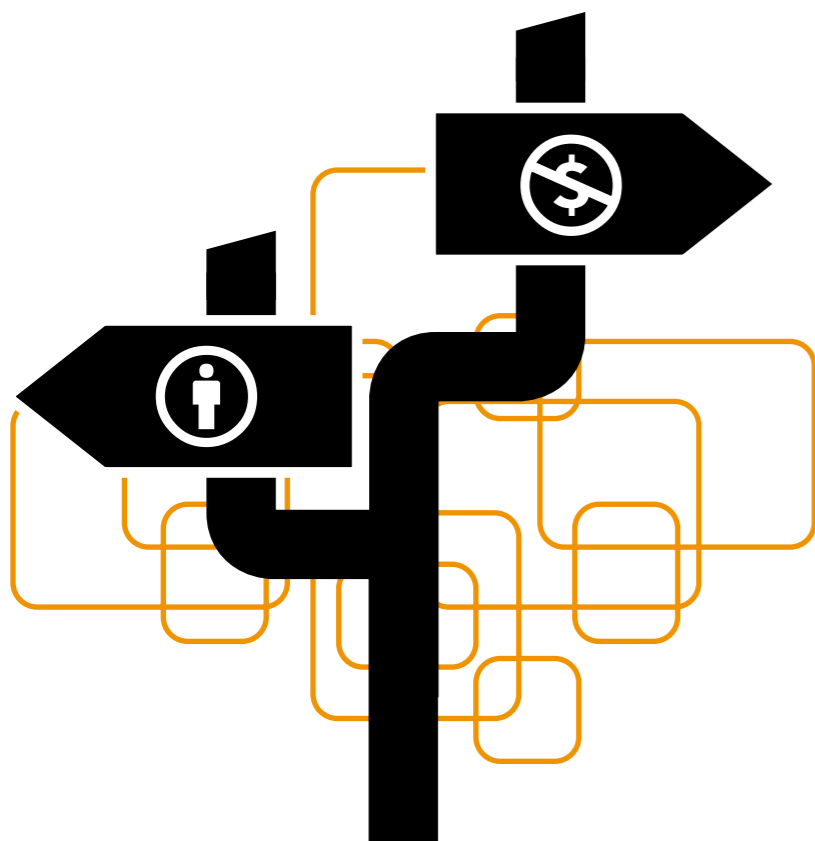
 Bez utworów zależnych – ten warunek oznacza, że wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci. Tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.

Licencje CC są kombinacjami wymienionych warunków. Z tych warunków jak z klocków buduje się gotowe wzory licencji.

Dla ułatwienia stosuje się często zapis skrótowy nazw licencji od angielskojęzycznych nazw poszczególnych warunków:

♦ **Creative Commons Uznanie autorstwa** (CC BY)

- ♦ **Creative Commons Uznanie autorstwa**
 - Na tych samych warunkach (CC BY-SA) Creative Commons Użycie niekomercyjne (CC BY-NC)
- ♦ **Creative Commons Użycie niekomercyjne**
 - Na tych samych warunkach (CC BY-NC-SA)
- ♦ **Creative Commons Uznanie autorstwa**
 - Bez utworów zależnych (CC BY-ND)
- ♦ **Creative Commons Użycie niekomercyjne**
 - Bez utworów zależnych (CC BY-NC-ND)

Jaką licencję wybrać?

Jak można się zorientować, licencje składają się z czterech elementów, które nazywa się warunkami: BY (Uznanie autorstwa), NC (Użycie niekomercyjne), ND (Bez utworów zależnych), SA (Na tych samych warunkach). Połączenie poszczególnych warunków daje odpowiednie licencje. Każda z licencji dba o informację o autorze (aby nie doszło do pomyłek czy plagiatów), dlatego zaczyna się od warunku Uznanie autorstwa, który wymaga podania autora/autorki oryginału przy wykorzystaniu dzieła. Pozostałe warunki zależne są od tego, na co chcemy pozwolić, a czego zabronić naszym czytelnikom i czytelniczkom.

W organizacjach pozarządowych finansowanych ze środków publicznych najczęściej spotykane są wolne licencje: licencja Creative Commons Uznanie autorstwa (CC BY) oraz licencja Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach (CC BY-SA). Licencje z warunkiem Użycie niekomercyjne często stosowane są tam, gdzie organizacji zależy na rozpowszechnianiu swoich treści przy jednoczesnym zachowaniu możliwości zarabiania na nich (zachowują wtedy prawo do udzielania licencji komercyjnej dla komercyjnych podmiotów). Podobny efekt można czasem uzyskać poprzez wykorzystanie licencji z warunkiem Na tych samych warunkach (SA), który uniemożliwia opublikowanie nowego utworu wykorzystującego nasze dzieło na innej licencji.

Licencję Uznanie autorstwa (CC BY) warto wybrać, gdy chcemy zezwolić na swobodne wykorzystywanie (poprawianie, dostosowywanie, powielanie i rozpowszechnianie) utworów, w tym również do celów komercyjnych. Od odbiorców i odbiorczyń wymaga każdorazowego oznaczenia autorstwa, czyli przywołania nazwy instytucji i osoby, które pierwotnie stworzyły utwór. Dzięki temu, że umożliwia zmiany, ta licencja jest najlepsza, gdy zależy nam na ułatwieniu komercyjnego wykorzystania naszych materiałów (np. w mediach).

Drugą wolną licencją Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach (CC BY-SA) stosujemy, kiedy chcemy zagwarantować, aby wszystkie treści,

które powstaną w oparciu o nasze zasoby, były tak samo dostępne i otwarte. Narzuca konieczność stosowania tej samej licencji dla wszystkich utworów zależnych. Na takiej licencji są publikowane zasoby Wikipedii i projektów społecznościowych, takich jak Otwartezabytki.pl. Licencja ta, choć pozwala na komercyjne wykorzystanie, uniemożliwia ponowne „zamykanie” utworów i zapewnia pełną ochroną prawno-autorską.

Licencje z warunkiem NC, czyli Użycie niekomercyjne (CC BY-NC, CC BY-NC-SA), pozwalają nam zachować prawo do osobnego komercyjnego sprzedawania utworu, jednocześnie gwarantując odbiorcom/odbiorczyniom swobodę kopiowania i wykorzystywania naszych treści w celach niekomercyjnych. Choć brzmi to kusząco, bywa problematyczne, ponieważ nie zawsze da się określić, czy dane wykorzystanie narusza już ten warunek, czy nie (np. opublikowanie materiału na stronie internetowej organizacji, która zdecydowała się umieścić na niej reklamy, żeby pochodzący z nich zysk przeznaczyć na utrzymanie serwerów).

Licencje z warunkiem ND, czyli Bez utworów zależnych (CC BY-ND, CC BY-NC-ND), zabraniają modyfikowania naszych treści. To najbardziej restrykcyjny warunek, który uniemożliwia nawet takie działania jak tłumaczenie tekstu, redakcję, kolaż zdjęć lub adaptowanie publikacji do wygodniejszych formatów czy infografik. ■

Otwarte zasoby w sieci. Jak to działa?

Legalne treści w sieci

W sieci mamy dostęp do ogromnej ilości materiałów graficznych, zdjęć czy muzyki. Jednak, o czym łatwo zapomnieć, każde zdjęcie, obrazek, grafika, utwór muzyczny czy materiał wideo do kogoś należy i ten ktoś ma prawo nie życzyć sobie, by jego/jej praca lub własność była szeroko dostępna i wykorzystywana.

Jednak coraz częściej można znaleźć autorów i autorki, którzy chętnie udostępniają swoje prace innym. Internet jest dla Ciebie i dla nich najlepszym miejscem, by dzielić się informacjami i dziełami!

Trzymając w ręku fizyczną książkę, łatwo możemy się domyśleć, że ktoś posiada do niej prawa. Zwykle jest też ona oznaczona odpowiednim zapisem „Wszystkie prawa zastrzeżone” i znakiem © oraz rokiem wydania. W wypadku książki trudno też wyobrazić sobie, że cytując ją, zapominamy o poprawnym oznaczeniu autorstwa i źródła. W internecie przychodzi nam to o wiele prościej.

Domena publiczna i wolne licencje
(CC BY, CC BY-SA i kompatybilne)

Pełna otwartość/wolna publikacja – dostępna bezpłatnie wraz z gwarancją pełnego prawa do wykorzystania, kopiowania, dystrybuowania, przerabiania itp.

Otwarte licencje
(z warunkami NC i analogicznymi)

Publikacja częściowo otwarta – dostępna bezpłatnie z możliwością ponownego wykorzystania, ale ograniczona np. wyłącznie do niekomercyjnego użytku.

Open Access
(wolny dostęp, ale wszystkie prawa nadal zastrzeżone)

Publikacja Open Access – publikacja dostępna na stronie internetowej bez kontroli dostępu, ale bez zagwarantowania swobód wykorzystania treści, czyli na zasadzie „Pełne prawa zastrzeżone”.

Wszystkie prawa zastrzeżone + limity dostępu
(logowanie, rejestracja, wniesione opłaty, systemy zabezpieczeń DRM)

Publikacja zamknięta – tradycyjna (płatny druk) lub elektroniczna, ale objęta kontrolą dostępu do treści; wymaga logowania, rejestracji, wniesienia opłaty, często z zastosowaniem systemu DRM.

Prawo autorskie chroni każdą indywidualną i oryginalną treść, od powieści – takich jak „Harry Potter” – po rysunki na końcu zeszytów uczniów. Aby wykorzystać takie treści, za każdym razem musimy uzyskać zgodę ich autora/autorki, a jeśli sobie zażyczy, zapłacić mu/jej za to wykorzystanie. To autor zawsze definiuje warunki i zakres wykorzystania, np. może zgodzić się, abyśmy wydrukowali i sprzedawali jego książkę, ale nie zgodzi się na to, aby ktokolwiek cokolwiek w niej zmieniał, np. dopisał swoje zakończenie. Na piramidzie poziomów otwartości został przedstawio-

ny zakres, w jakim autor/autorka może decydować o otwartości swojej pracy.

Piramida poziomów otwartości pokazuje, z jakimi poziomami swobód dostępu do treści możemy się zetknąć. Są oczywiście od tego wyjątki, np. dozwolony użytek, który pozwala nam korzystać z czyjejś twórczości za darmo, ale tylko w zakresie prywatnego wykorzystania (nie możemy niczego takiego publikować!).

Za przykład może posłużyć plakat akcji „Możesz skserować całą książkę” skierowany do bibliotek szkolnych i publicznych (<http://conasuwier.pl/kserowanie>).

A jeśli chcemy lub musimy stworzyć coś i umieścić w internecie, a wolimy tego nie wymyślać od nowa, co wtedy? Odpowiedzią jest korzystanie z otwartych zasobów edukacyjnych.

Otwarte zasoby edukacyjne

Otwarte zasoby to powszechnie dostępne zasoby, udostępniane swobodnie, za darmo, wraz z prawem do ich dalszego wykorzystywania i adaptacji.

Zasoby mogą mieć formę podręczników, kursów online, sylabusów, testów, multimediów i innych narzędzi, które można wykorzystać w procesie nauczania i uczenia się. Mówiąc ogólnie, mogą to być materiały opracowane na potrzeby programu kształcenia lub każdy inny zasób, który można wykorzystać w procesie kształcenia. Wszyscy mają prawo się nimi dzielić, adaptować je, poprawiać i tłumaczyć na inne języki.

Aby publikowanie OZE było legalne w świetle prawa autorskiego, stosuje się przy tym tak zwane

wolne licencje. Dzięki nim korzystanie z otwartych zasobów jest proste. Zgodnie z zapisami wolnych licencji można:

- ♦ ponownie wykorzystywać materiały opracowane przez innych;
- ♦ zmieniać je, przekształcać, adaptować do swoich celów i potrzeb (np. tłumaczyć teksty z języków obcych);
- ♦ łączyć z innymi materiałami (remiksować, np. tekst z dźwiękiem);
- ♦ ponownie rozpowszechniać – dzielić się swoją pracą z innymi.

Na bazie idei budowania otwartych zasobów edukacyjnych powstał międzynarodowy ruch Open Educational Resources. Nie istnieje centralna organizacja grupująca czy standaryzująca działania wokół otwartych zasobów edukacyjnych, ale zajmują się nimi i promują je m.in. UNESCO, Komisja Europejska i Bank Światowy. W wielu krajach, np. w Polsce (program rządowy „Cyfrowa szkoła” Ministerstwa Edukacji Narodowej) czy Holandii (portal dla nauczycieli WikiWijs), istnieją również rządowe inicjatywy tworzenia otwartych zasobów edukacyjnych. ■

Otwarte zasoby edukacyjne to powszechnie dostępne zasoby (podręczniki, kursy, scenariusze lekcji i inne), udostępniane swobodnie, za darmo, z prawem do dalszego wykorzystania i adaptacji.

1. Prawo do korzystania z prac innych autorów

2. Prawo do zmian, adaptacji

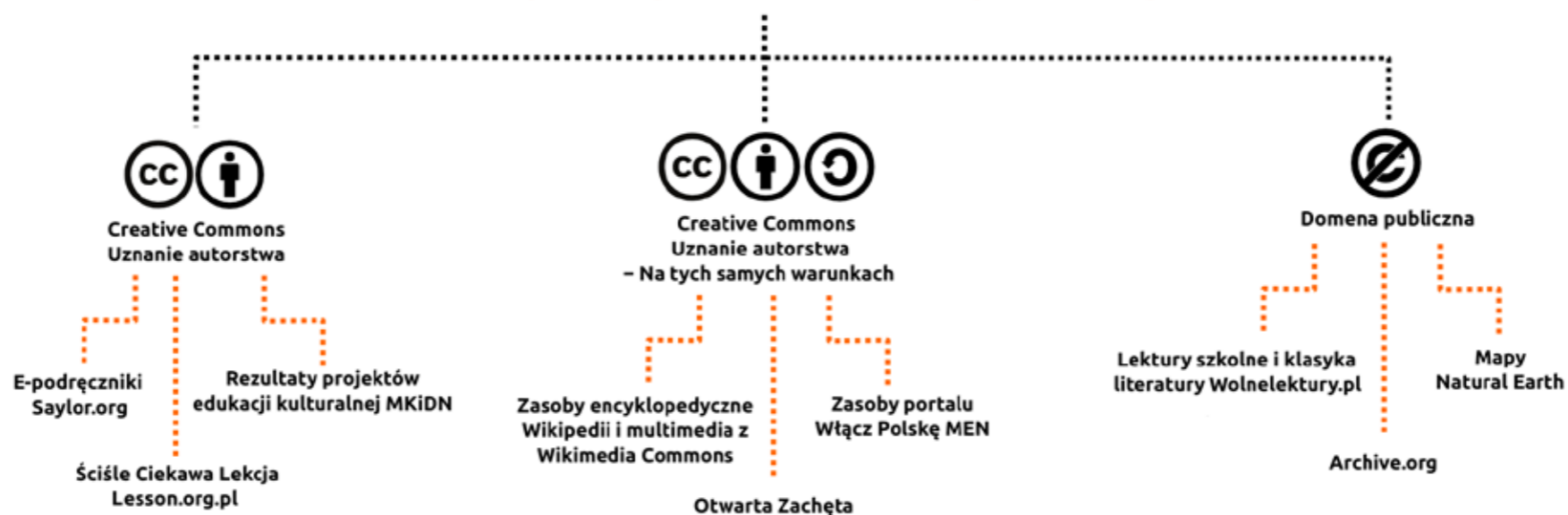

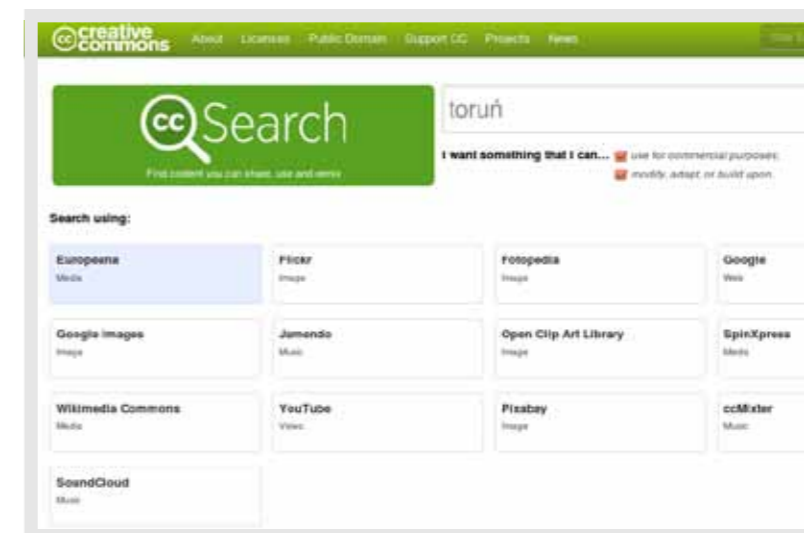
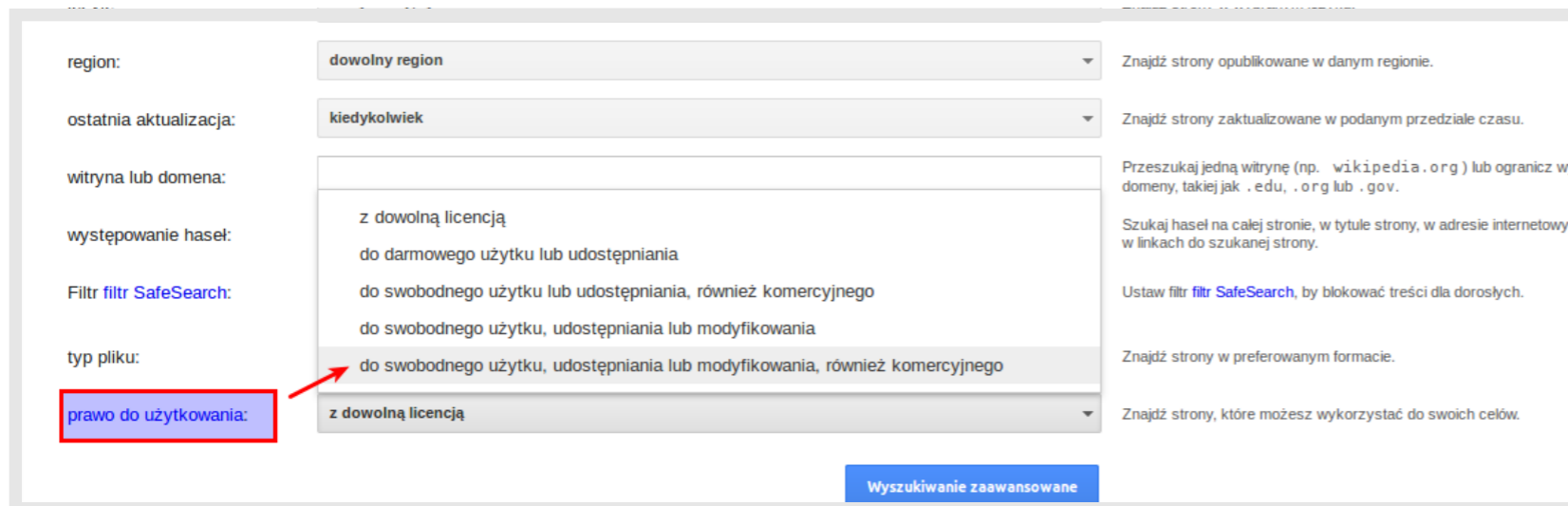
3. Prawo do łączenia z innymi materiałami (remiks)

4. Prawo do rozpowszechniania i dzielenia się nowymi wersjami prac

W praktyce oznacza to dostępność zasobu na wolnej licencji lub w domenie publicznej:

Gdzie szukać otwartych zasobów?

Wyszukiwanie zaawansowane w Google

Najprostszym sposobem na wyszukiwanie materiałów przeznaczonych do darmowego użytku i rozpowszechniania jest skorzystanie z zaawansowanego wyszukiwania np. w *Google*. Obok podstawowego okienka wyszukiwarki możesz kliknąć na ustawienia zaawansowane (symbol X pojawiający się w wyszukiwarce *Google* z prawej strony po wpisaniu do niej szukanego słowa), które umożliwiają wybór po wskazaniu większej ilości szczegółów, m.in. statusu prawnego wyników, jakie chcesz otrzymać. Przeczytaj więcej o zaawansowanym wyszukiwaniu *Google* i filtrowaniu wyników

poprzez zaznaczenie odpowiednich licencji w *Pomocy Google*.

<https://support.google.com/websearch/answer/29508?hl=pl&rd=1>

Metawyszukiwarka Search Creative Commons

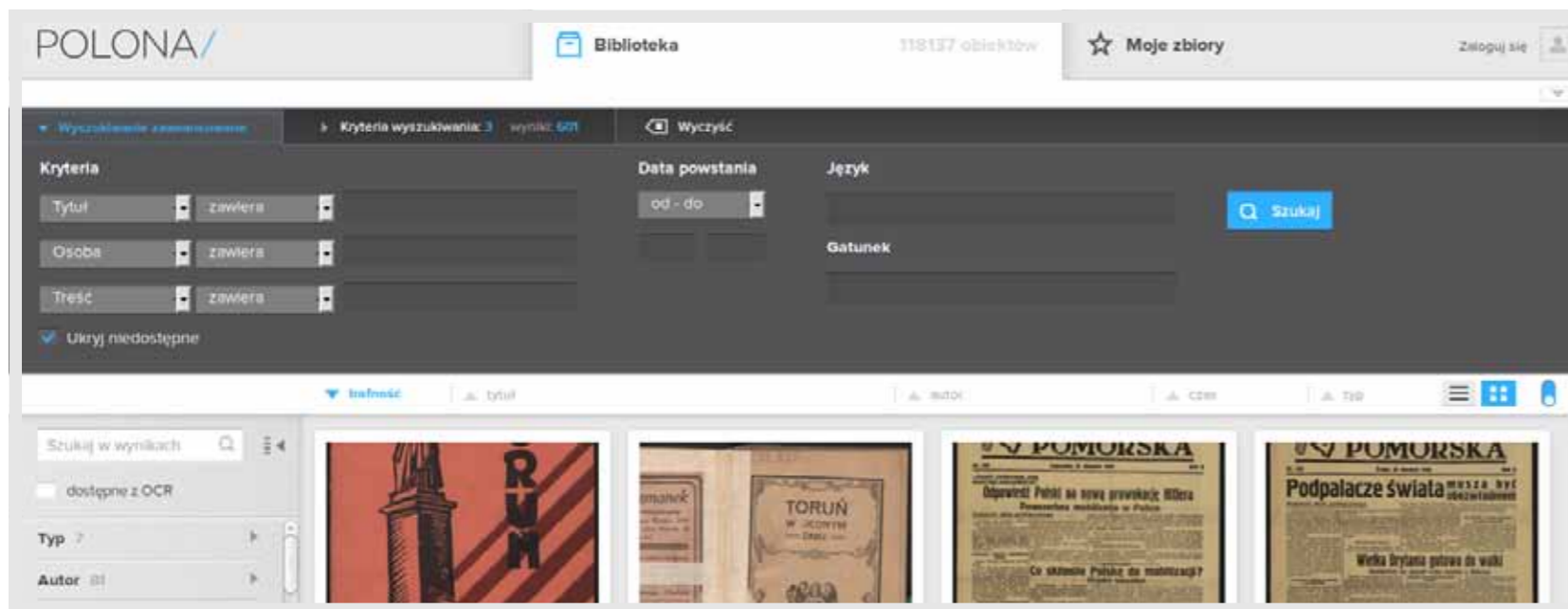
Multiwyszukiwarka *Creative Commons* służy do wyszukiwania zasobów, pozwalających na dowolne wykorzystanie, w serwisach: *Google*, *Google Grafika*, *Flickr*, *Europeana*, *Jamendo*, *Wikimedia Commons* i kilku innych. Po wyborze jednego z serwisów można pozostawić zaznaczoną opcję

„use for commercial purposes” (do wykorzystania w celach komercyjnych) oraz „modify, adapt, or build upon” (do modyfikowania, adaptowania i przebudowywania).

<http://search.creativecommons.org/?lang=pl>

Wyszukiwarka Serach CC ma dwa udogodnienia. Możesz dodać wyszukiwarkę CC Search (<http://search.creativecommons.org/?lang=pl>) do swojej przeglądarki lub wybrać wyszukiwanie za pomocą CC Search w pasku wyszukiwania przeglądarki Firefox.

http://wiki.creativecommons.org/Firefox_and_CC_Search (instrukcje po angielsku) ■

Wyszukiwanie materiałów z domeny publicznej w Cyfrowej Bibliotece Narodowej Polona

Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona to wirtualna wersja zbiorów Biblioteki Narodowej, znajdziemy w niej setki tysięcy zasobów (a liczba ta rośnie) zdigitalizowanych i opublikowanych na stronie. Możemy korzystać z niej, przeglądając gotowe kolekcje lub wyszukując treści. Na stronie głównej znajdziemy pole wyszukiwania, a po wpisaniu terminu, który nas interesuje, otrzymamy możliwość filtrowania wyników poprzez zaznaczenie różnych ich cech.

Każdy obiekt w *Polonie* po lewej stronie posiada dokładne informacje o sobie np. datę powstania, autorów, a także informacje o tym, czy znajduje się już w domenie publicznej. Jeśli założymy sobie kon-

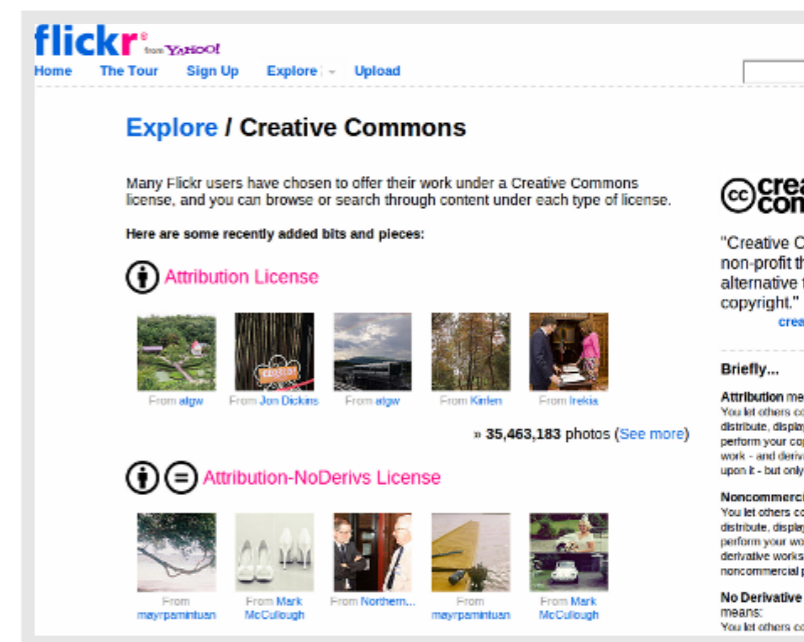
to w *Polonie* i będziemy zalogowani, możemy tworzyć własne kolekcje i dodawać do nich obiekty.

<http://www.polona.pl/search/>

Wyszukiwanie zaawansowane w serwisie Flickr

Flickr to największy serwis fotograficzny na świecie. Zawiera już ponad 800 mln zdjęć, z czego ponad 100 mln dostępnych jest na licencjach *Creative Commons*. Aby znaleźć w nim zdjęcia, które będziesz mógł/mogła wykorzystać, musisz przejść do wyszukiwania zaawansowanego i zaznaczyć odpowiednie licencje.

<http://www.flickr.com/search/advanced/?q=>
(polecenia po angielsku)

Flickr udostępnił także możliwość przeglądania zdjęć według licencji na stronie:

<http://www.flickr.com/creativecommons/>

Baza Otwartezasoby.pl

Otwarte Zasoby to polskojęzyczny serwis prezentujący otwarte zasoby edukacyjne, multimedialne, muzyczne, graficzne dostępne na otwartych i wolnych licencjach. Możesz przeszukiwać je według rodzaju zasobu lub licencji.

<http://otwartzasoby.pl/>

Wyszukiwarek o ciekawych funkcjach i uwzględniających trudności prawno-autorskie w sieci jest zdecydowanie więcej. Warto sprawdzić takie strony jak: <http://www.everystockphoto.com/> (przeszukuje m.in. dostępne legalnie i za darmo zasoby Amerykańskiej Agencji Kosmicznej NASA) oraz <http://www.tineye.com/> (potrafi wyszukiwać zdjęcia podobne do siebie lub znaleźć zdjęcia o bardzo charakterystycznych kolorach).

Oprócz wyszukiwarek możesz skorzystać bezpośrednio z serwisów i repozytoriów OZE.

Szczegółowy katalog zasobów na licencji Creative Commons znajdziesz w:

- Przewodniku po OZE: http://pl.wikibooks.org/wiki/Przewodnik_po_OZE/Katalog_Otwartych_Zasob%C3%B3w_Edukacyjnych. Zamieszczone tam zostały przykłady ciekawych otwartych zasobów na różnych licencjach Creative Commons i w domenie publicznej.
- Mapie po OZE: <http://ngoteka.pl/bitstream/id/469/Mapa%20Otwartych%20Zasob%C3%B3w%20Edukacyjnych.pdf>. Znajdziesz tam przykłady ciekawych otwartych zasobów do modyfikacji, głównie na licencji CC Uznanie autorstwa i CC Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach, oraz kilka zasobów w domenie publicznej.

Zadanie

Wybierz dwa z omówionych narzędzi wyszukiwania OZE. Wyszukaj ponownie dwa zasoby dowolnego

rodzaju (filmik, zdjęcie, prezentację, kurs, podręcznik) na interesujący Cię temat.

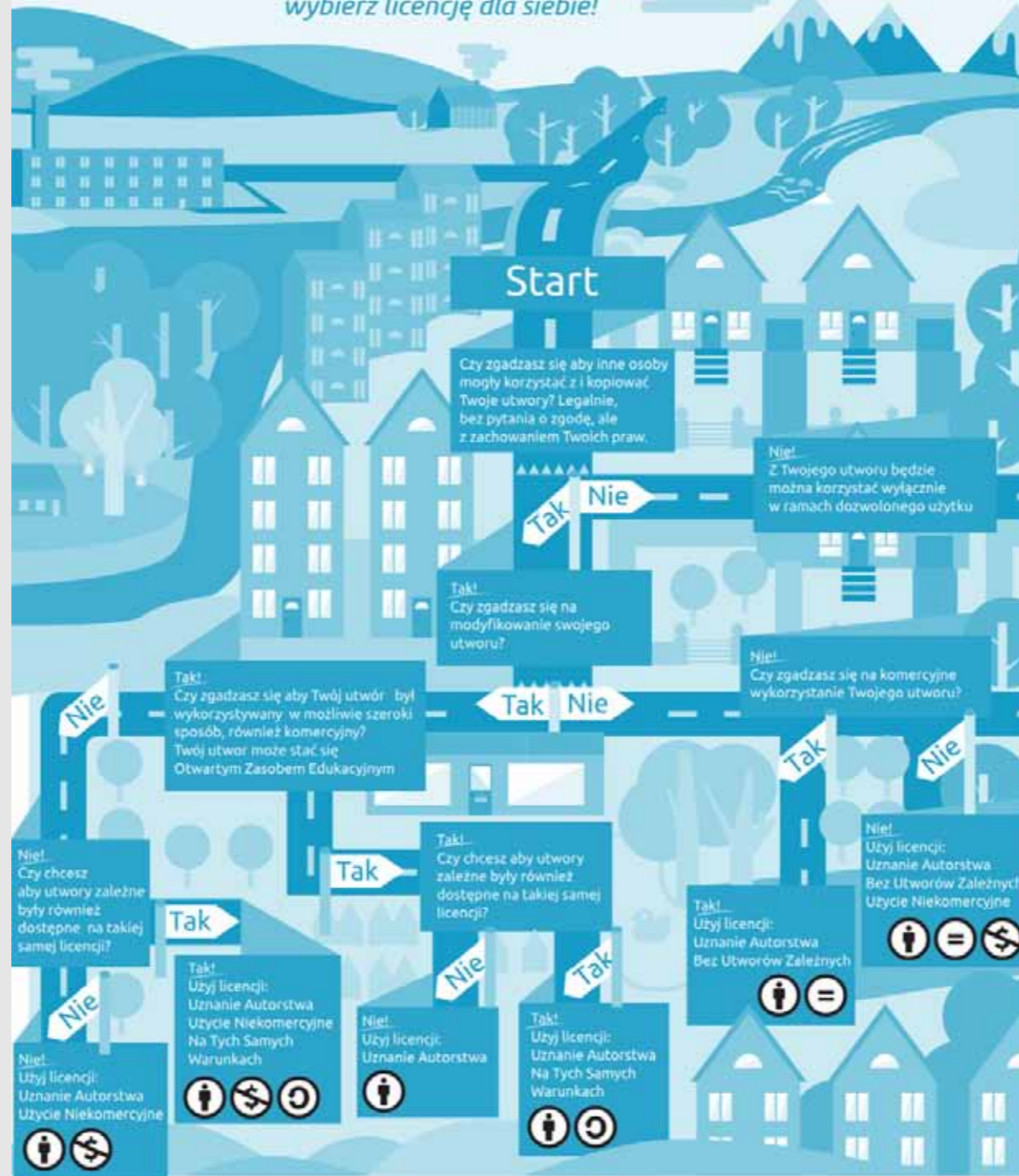
Tym razem szukaj takich zasobów, które można modyfikować. Zastanów się, jakie licencje *Creative Commons* pozwalają na modyfikację (pomocny może być plakat „Creative Commons – wybierz licencję dla siebie!” skierowany do twórczyni i twórców, którzy rozważają, jaką licencję wybrać dla swoich dzieł).

Wybierz odpowiednie licencje i wyszukaj zasoby.

Po otrzymaniu wyników zastanów się, czy potrafisz wskazać informację o licencji przy znalezionych zasobach. Czy jest ona zgodna z licencją wybraną przez Ciebie na początku? Czy znalezione zasoby spełniają Twoje oczekiwania pod kątem treści/jakości? Czy będziesz w ten sposób wyszukiwać materiały na potrzeby lekcji? Jeśli tak, co Cię przekonało? ■

Creative Commons

wybierz licencję dla siebie!

Jak dzielić się własnymi materiałami?

Zadanie

Czy zastanawialiście się kiedyś, jakie znaczenie mogą mieć dla innych Wasze filmy wideo lub prezentacje, które przygotowujecie na lekcje czy konferencje? Odszukajcie swoje materiały (filmy wideo, prezentacje, plakaty). Jeśli je publikowaliście, to gdzie? Czy udostępnialiście je na swojej stronie lub na swoim blogu? Czy wiecie, ile osób z nich korzystało i w jaki sposób? Czy odnieśliście z tego jakieś korzyści (np. pozytywny komentarz, propozycję współpracy, zaproszenie na konferencję w roli prelegenta/prelegentki, sugestię zmiany fragmentu materiału)?

Zastanówcie się, czy opublikowanie Waszych materiałów na licencjach CC, tak aby były publicznie dostępne w internecie dla wszystkich, przyniosłoby Wam dodatkowe korzyści lub zmieniło Wasze podejście do tworzenia materiałów?

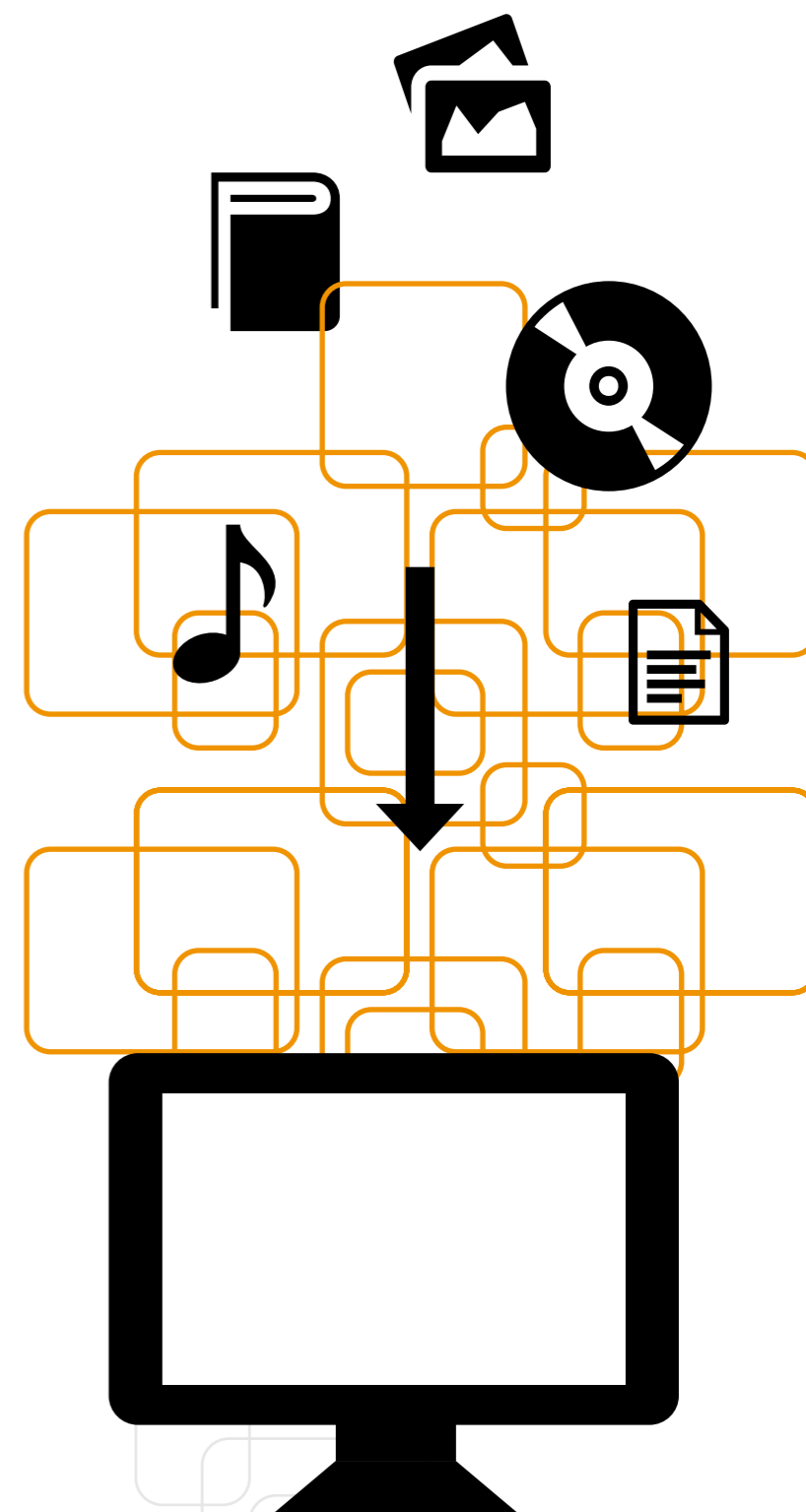
Korzystając z wiedzy o otwartych zasobach edukacyjnych, sprawdźcie, czy Wasze prace można uznać za otwarte. Weźcie pod uwagę, czy wszystkie materiały, których użyliście, są Waszego autorstwa, czy korzystaliście z materiałów innych osób, a jeśli tak, to na jakich warunkach. Poniżej macie do

dyspozycji schemat przedstawiający procedurę postępowania podczas publikowania materiałów na licencjach *Creative Commons*.

Jak publikować materiały graficzne i zdjęcia w sieci przy użyciu licencji CC?

Korzystanie z licencji jest proste i nie wymaga wizyty u prawnika. Chcąc opublikować swój utwór na licencji Creative Commons, musicie się zastanowić, na jakie jego wykorzystanie jesteście gotowi się zgodzić.

Przed publikacją na licencji CC musicie też sprawdzić stan prawny Waszych prac (więcej na ten temat znajdziecie w rozdziale o prawie autorskim). Jeśli jesteście autorami i nie udzieliliście nikomu licencji ani nie oddaliście praw, możecie swobodnie użyć licencji CC dla swoich treści. Jeśli jako instytucja nabywacie jakiś utwór (np. w wyniku umowy o dzieło), powinniście posiadać zgodę na wykorzystanie tego materiału na odpowiednich polach eksploatacji (określić sposoby korzystania z utworu). Pamiętajcie: nie możecie udzielić licencji, która daje szersze prawa użytkownikom od tych posiadanych przez Was.

Jeśli wybraliście już licencję i posiadacie odpowiednie prawa, możecie publikować swoje treści. Jak to zrobić? Najważniejsze jest to, by oznaczyć odpowiednio materiały, czyli podać w nich informacje o autorach i licencji. W książce można to zrobić w stopce, w filmach – w napisach końcowych, a w przypadku zdjęć – w ich opisach i metadanych. Możecie też użyć serwisów WWW, które to ułatwiają, np. *Flickr.com* pozwala publikować zdjęcia na licencjach CC, a *Vimeo.com* – filmy. Strony internetowe zwykle oznacza się również w ich stopce. Aby zrobić to poprawnie technicznie (tak żeby wyszukiwarki internetowe rozpoznawały Waszą stronę jako dostępną na licencji CC), skorzystajcie z wybieraka licencji na stronie: <http://creativecommons.pl/wyberz-licencje/>, dzięki któremu szybko dokonacie wyboru licencji, odpowiadając jedynie na kolejne pytania. Następnie wystarczy opisać utwór odpowiednią informacją licencyjną i oznaczyć go symbolem licencji. Tekst i ikona zostaną wygenerowane na stronie <http://creativecommons.pl/wyberz-licencje/>. Na stronie pojawi się również fragment kodu .html – należy go dodać do kodu strony internetowej, na której umieszczamy publikację. Po wklejeniu kodu pojawi się ikona i odnośnik do strony Creativecommons.pl, która wyjaśnia zasady wybranej przez Was licencji.

Jeśli zdecydujecie się na opublikowanie na licencji CC całej zawartości Waszej strony, warto tę informację umieścić w stopce strony. Ułatwi to jej odnalezienie osobom świadomie szukającym otwartych treści.

Przykład:

O ile nie jest to stwierdzone inaczej, wszystkie materiały na stronie są dostępne na licencji **Creative Commons Uznanie Autorstwa 3.0 Polska**. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Cyfrowe Projekt: Polska.

Stosując wolne licencje, pamiętajcie, że aby udostępnić utwór innym, musicie posiadać do niego prawa. Jeśli zlecacie komuś zredagowanie publikacji, nakręcenie filmu czy wykonanie sesji fotograficznej, zadbajcie o odpowiedni zapis w umowie. Najprościej, jeśli wykonawca dzieła przekaże Wam majątkowe prawa autorskie i umożliwi Wam swobodne nimi dysponowanie. W innym przypadku autor może też sam udostępnić swój utwór na wybranej licencji.

Pomocne instrukcje

- ♦ Jak publikować materiały graficzne w sieci przy użyciu licencji CC? (*Flickr*, *Picasa*)
<http://creativecommons.pl/instrukcja-foto/>
- ♦ Jak publikować materiały wideo w sieci przy użyciu licencji CC? (*YouTube* i *Vimeo*)
<http://creativecommons.pl/instrukcja-wideo/>

- ♦ Jak publikować materiały tekstowe i prezentacje w sieci przy użyciu licencji CC? (*Scribd*)
<http://creativecommons.pl/instrukcja-dokument/>
- ♦ Jak publikować materiały muzyczne i dźwiękowe w sieci przy użyciu licencji CC? (*SoundCloud*)
<http://creativecommons.pl/instrukcja-audio/>

Zadanie

Wybierz jeden ze swoich materiałów (najlepiej zdjęcie lub film). Oznacz go poprawnie wybraną licencją *Creative Commons* oraz informacją o Tobie jako autorce/autorze. Następnie wybierz serwis w sieci, w którym chcesz ten materiał opublikować, i opublikuj materiał.

Następnie sprawdź, czy Twoje materiały są widoczne w sieci. Spróbuj wyszukać je za pomocą wyszukiwarki Google (wyszukiwanie zaawansowane).

Sprawdź, czy strona, na której je umieściłeś/umieściłaś, poprawnie przekazuje informacje o licencji, za pomocą wtyczki Open Attribute: <http://openattribute.com/> (po angielsku). Krótki instruktaż, jak to zrobić, znajdziesz na stronie: http://pl.wikibooks.org/wiki/Przewodnik_po_OZE/Publikowanie_i_oznaczanie_tre%C5%9Bci_licencjami#Sprawd.C5.BA.2C_czy_poprawnie_oznakowa.C5.82e.C5.9B_swoj.C4.85_tw.C3.B3rczo.C5.9B.C4.87 ■

Jak korzystać z otwartych zasobów autorstwa innych osób?

Bardzo rzadko zdarza się, że materiał autorstwa innego nauczyciela będzie odpowiadał Wam w 100%, czyli nie będziecie potrzebowali wprowadzać w nim żadnych zmian. Wykorzystanie zasobów opracowanych przez innych zawsze wymaga lokalizacji. Lokalizacja polega na adaptacji zasobów edukacyjnych do konkretnego kontekstu (np. geograficznego, pedagogicznego, politycznego i technicznego). Praktyka lokalizacji obejmuje działania wykraczające poza tłumaczenie materiałów na język narodowy. Lokalizacja jest największą wartością OZE – uwypukla ich różnorodność, otwartość i możliwość ponownego użycia.

Istnieje wiele powodów, dla których nauczyciele i uczniowie adaptują materiały. Oto kilka z nich:

- ♦ aby dostosować materiał do swojego stylu nauczania lub uczenia się;
- ♦ aby dostosować materiał do określonego programu nauczania;
- ♦ aby dostosować materiał do określonego poziomu jakości;

- ♦ aby dostosować materiał do określonej dyscypliny;
- ♦ aby dostosować materiał do innego środowiska uczenia się;
- ♦ w odpowiedzi na różnorodne potrzeby uczniów;
- ♦ w odpowiedzi na preferencje kulturalne.

Jeśli korzystacie z materiałów znajdujących się w repozytorium OZE, to modyfikujecie je i udostępniacie z powrotem wraz ze zmianami, jakich dokonaliście. Tym samym stajecie się częścią społeczności OZE. Z jednej strony lokalizujecie materiały i adaptujecie je do własnych potrzeb, z drugiej udostępniacie je swobodnie innym nauczycielom i uczniom na całym świecie.

Podczas lokalizacji materiałów bardzo często dochodzi do łączenia treści z różnych źródeł. Takie treści mogą być opublikowane na różnych licencjach Creative Commons, które mają wpływ na to, na jakiej licencji Wy będziecie mogli opublikować stworzoną przez siebie pracę. Obejrzyjcie filmik: „Jak tworzyć otwarte zasoby edukacyjne?” (materiał wideo z polskimi napi-

sami) na stronie: <http://www.youtube.com/watch?v=bvnbZdK7LA>. Film pokazuje zależność licencji i możliwość łączenia materiałów na różnych licencjach.

[Oryginalne wideo stworzone przez Florida Virtual Campus dostępne jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach. Polskie tłumaczenie, dostępne na tej samej licencji, opracował Kuba Danecki].

Wybierając licencję za pomocą narzędzia *Creative Commons Choose*, otrzymujecie podstawowe oznaczenie, które zwykle da się umieścić w opracowanym materiale. Czasem jednak dobrze wiedzieć, jak dostosować oznakowanie do swoich potrzeb. W przypadku wyboru licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Wersja Międzynarodowa 3.0 podstawowe oznakowanie, dla materiałów umieszczonych zarówno w sieci, jak i w tradycyjnych publikacjach, powinno wyglądać tak:

© [Lista autorów], licencja: CC-BY 3.0
(link do: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.pl>)

Oznakowanie dla utworu zależnego, jeśli ma być udostępniony na innej licencji:

© [Lista autorów], źródło: [link do materiału oryginalnego] licencja źródła: [CC -BY 3.0]
(link do: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.pl>), licencja: (dowolna wg wyboru autora utworu zależnego)

Zapis można modyfikować, pamiętając o konieczności umieszczenia wszystkich trzech podstawowych elementów: listy autorów, licencji oraz linku do treści licencji.

W przypadku publikacji online prawidłowy kod *Creative Commons* tworzy trzy warstwy

The image shows a screenshot of the Creative Commons 'Choose' tool interface, divided into four panels:

- Zawartość licencji:** A panel with the heading 'Zawartość licencji' and a sub-heading 'Twoje wybory w tym panelu zaktualizują inne panele na tej stronie.' It contains two sections: 'Czy zezwalasz na udostępnianie adaptacji utworu?' with radio buttons for 'Tak' (selected) and 'Nie', and 'Czy zezwalasz na komercyjne wykorzystywanie swojego utworu?' with radio buttons for 'Tak' (selected) and 'Nie'.
- Wybrana licencja:** A panel titled 'Wybrana licencja' showing 'Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe'. It features the CC and BY icons, a green 'Approved for Works' seal, and the text 'To jest licencja zgodna ze standardem Wolnej Kultury.'
- Pomóż innym uznać Twoje autorstwo!:** A panel with the heading 'Pomóż innym uznać Twoje autorstwo!' and a sub-heading 'Ta część jest opcjonalna, ale wypełnienie sprawi, że kod HTML będzie zrozumiały dla maszyn!'. It contains three input fields: 'Tytuł utworu', 'Przypisz utwór do imienia lub nazwy', and 'Przypisz utwór do URL'.
- Masz stronę internetową?:** A panel with the heading 'Masz stronę internetową?' showing a small CC-BY icon and the text 'Ten utwór jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe.'

opisu licencji. Pierwsza jest przeznaczona do odczytu przez komputery (np. wyszukiwarki internetowe i systemy baz danych), druga dla czytelników (informacja widoczna na stronie + link do strony opisującej w prosty sposób podstawowe warunki licencji) a trzecia dla prawników (licencja właściwa, czyli pełen, prawniczy tekst licencji). Dlatego tak ważne jest znakowanie utworów w jak najdokładniejszy sposób i z użyciem warstwy czytelnej zarówno dla człowieka (przystępne podsumowanie), jak i dla komputerów.

Uwaga! Symbol © nie jest konieczny, stanowi on jedynie powszechnie przyjęte w praktyce wydawniczej oznaczenie wskazania na posiadaczy praw autorskich, jego użycie nie wyklucza w żaden sposób stosowania licencji Creative Commons, które są udzielane przez posiadaczy praw autorskich (lub autorów) zgodnie z prawem autorskim. ■

Więcej informacji o otwartych zasobach w sieci

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej na temat otwartych zasobów edukacyjnych i licencji Creative Commons, zachęcamy do odwiedzenia poniższych serwisów i przeczytania publikacji:

- ♦ „Przewodnik po Otwartych Zasobach Edukacyjnych”, 2012, K. Grodecka, K. Śliwowski, Koalicja Otwartej Edukacji, dostępny pod adresem:

http://ngoteka.pl/bitstream/handle/item/45/przewodnik_po_otwartych_zasobach.pdf?sequence=1

- ♦ „Mapa Otwartych Zasobów Edukacyjnych”, 2013, K. Śliwowski, K. Grodecka, Ośrodek Rozwoju Edukacji, MEN, dostępna pod adresem:

<http://ngoteka.pl/bitstream/id/469/Mapa%20Otwartych%20Zasob%C3%B3w%20Edukacyjnych.pdf>

- ♦ „Przewodnik po otwartości dla instytucji pozarządowych”, 2012, J. Hofmokl, K. Sawko, K. Śliwowski, K. Rybicka, Ł. Jachowicz, A. Tarkowski, Creative Commons Polska, dostępny pod adresem:

<http://ngoteka.pl/bitstream/handle/item/125/Otwartosc%20w%20Organizacjach%20Pozarządowych.pdf?sequence=1>

- ♦ **Strona:**

<http://otwartzasoby.pl>

- ♦ **Strona Koalicji Otwartej Edukacji:**

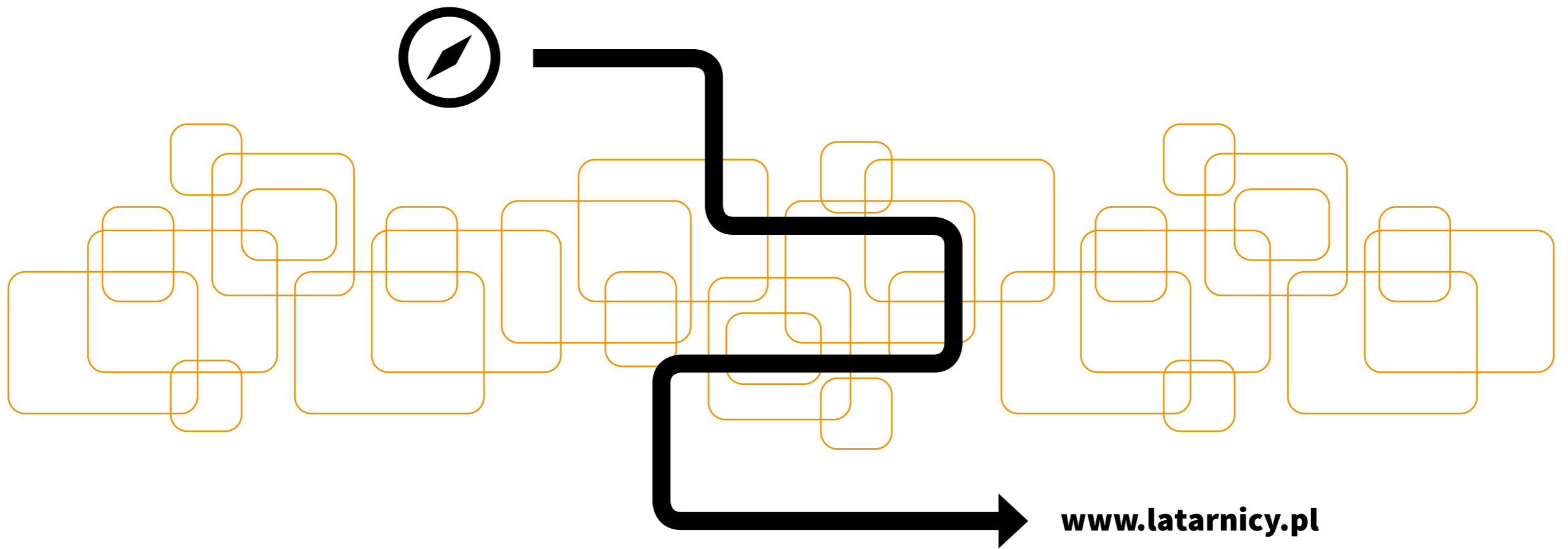
<http://koed.org.pl>
(szczególnie Materiały i Otwartość)

- ♦ **Kwestie prawne: Creative Commons Polska**

<http://creativecommons.pl/>
(szczególnie Materiały i FAQ)

- ♦ „Pierwsza pomoc w prawie autorskim: przewodnik”, 2012, P. Czerniawski, J. Lipszyc, M. Wilkowski, dostępny pod adresem:

<http://prawokultury.pl/publikacje/pierwsza-pomoc/>

www.latarnicy.pl